

УДК 811.161.2:821.161.2.0-6'16'(092)

МОВНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЛИСТА СИГІЗМУНДА-АВГУСТА ДО КИЇВСЬКОГО ПІДВОЄВОДИ М. МИШКИ-ВАРКОВСЬКОГО

Валентина Титаренко

кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови
Житомирського державного університету імені Івана Франка

(Житомир, Україна)

e-mail: ktytar@ukr.net

ORCID: 0000-0003-1599-9964

У статті публікується текст копії листа Сигізмунда-Августа до київського підвоєводи М. Мишки-Варковського з наказом повернути магістрату захоплені ним грамоти на магдебурзькі привілеї. Виданий у Варшаві 30 вересня 1570 року. Цей лист входить до збірки привілеїв на підтвердження магдебурзького права м. Києву (з 1544 р. по 1659 р.) польськими правителями. Колекція цих документів, яка налічує 48 справ, скопійована на поч. XVIII ст. для власних потреб бурмістрові Козьмі Кричевцю. Пам'ятка знаходиться в Центральному державному історичному архіві м. Києва.

Охарактеризовано мовні особливості листа Сигізмунда, зокрема виявлено, що на фонетико-графічному рівні використовувалися варіативні написання графем (**и – ы, е – е, ъ – ъ**), подекуди вживалися літери латинського алфавіту **z, t, v** поряд з кириличними, непослідовно відображалася твердість / м'якість приголосних, по-різному передається подовження звуків на письмі, низка слів написана без спрощення, засвідчена асиміляція за глухістю тощо. Особливістю морфологічного рівня є збереження давніх та поява нових закінчень іменників (**-еви** в давальному відмінку однини, старі флексії в давальному та орудному відмінках множини тощо), уживання нестягнених форм прикметників, займенників, дієприкметників, подекуди вжиті перфектні форми тощо. У листі виявлено значну кількість запозичень польського, латинського, німецького походження, поява яких зумовлена тогочасною мовною ситуацією (функціонування кілька мов) та діловим стилем (у який за польськомовними зразками проникли запозичення). Лише в кількох випадках позначився вплив церковнослов'янської мови (**чрезъ, хоцещиъ**). Варіативність пам'ятки на різних рівнях пояснюється тогочасною писемною традицією, становленням мовної системи та відсутністю унормування.

Ключові слова: рефлекс; варіативність; запозичення; фонетичний процес; пам'ятка.

Tytarenko Valentyna. The Linguistic Characteristics of the Copy of the Letter of Sigismund-August to Kyiv' pidvoyevody M. Myshky-Varkovskyyu.

In the article is published the text of a copy of the letter of Sigismund-August to the Kyiv pidvoyevody M. Myshky-Varkovsky with the order to return the magistrate seized letters by him for Magdeburg privileges. This letter was published on 30 September in 1570 in Warsaw. It is in the collection of privileges to confirm the Magdeburg law to M. Kiev by the Polish rulers from 1544 to 1659. The collection of these documents, which has 48 cases, was copied in the beginning of the XVIII century for their own needs burmistrov Kozma Krichevets. This document is located in the Central State Historical archive in Kiev.

The linguistic features are characterized in the Sigismund letter. In this analysis I revealed that in phonetic-level graphics it was used variable spellings graphemes (**и – ы, t – е, ъ – ъ**), sometimes was used also Latin letters **z, t, v** next to the Cyrillic, the reflects of the hardness and softness were inconsistent. The elongation of the sounds is reported differently in writing, some words are written without simplification also in this document was certified assimilation of thud. The peculiarity of the

morphological level is the preservation of the old and new noun endings (-еви in the dative case singular, of the old endings in the dative and instrumental cases, plural, etc), the use of long forms of adjectives, pronouns, participles, somewhere it was used perfect forms, etc. In the letter was revealed a significant number of lexical borrowings of Polish, Latin, German language, the appearance of which is due to the then language situation (functioning of several languages) and business style (which in the Polish-language samples the borrowings were penetrated). Only in a few cases was influenced by the Church Slavonic language (через, хочешъ). The variability of the monument at different levels is explained by the then written tradition, the formation of the language system and the lack of rationing.

Keywords: *reflex; variability; borrowings; phonetic process; document.*

Лист Сигізмунда вміщений у збірці привілеїв на підтвердження магдебурзького права м. Києву (з 1544 р. по 1659 р.) польськими правителями (Сигізмунда-Августа, Стефана Баторія, Сигізмунда III, Владислава, Яна-Казимір), укладений на поч. XVIII ст. для «своей прива(т)ной домової потреби и всяки(х) случаевъ» бурмистром Козьмою Кричевцем. Нині пам'ятка знаходиться в центральному державному історичному архіві під шифром ф. 62, оп. 1, спр. 1. Загалом у збірці вміщено 48 справ, частина з яких перекладена з латинської та польської мов. Під перекладними привілеями записано, що перекладачами були сотники Антон Троцина та Михайло Яггельницький, у «Каталозі ...» зазначено роки їх сотникування – відповідно 1710–1729 і 1717–1728 [Каталог 1982, с. 12]. Не можемо однозначно стверджувати, чи названі сотники працювали безпосередньо з копіями, уміщеними в цій збірці, чи К. Кричевець копіював уже з перекладених документів.

На лицьових аркушах книги (2–50) проходить послівний запис: «Сія книга копѣя в Глуховѣ переведенни(х) на ма(ло)російській діалектѣ привилеіевъ полскихъ королей и привилованими киевскому маістрату древними разными годами наданни(х) о(т) якихъ королей якимъ діалектомъ где<, > когда<, > за чимъ подписомъ и на что с обстоятелни(мъ) при концу означеніемъ сочинена старателствомъ и коштомъ собственнимъ его мѣти пана Козми Якимовича Кричевця бурми(ст)ра киевского для своеи прива(т)ной и домової потреби и всяки(х) случаевъ року ... (написано невизначено)», збоку іншим почерком дописано «значить 1665 года». Дата стоїть помилкова, оскільки і К. Кричевець, і сотники перекладацькою діяльністю могли займатися в першій половині XVIII ст.

У цій публікації подаємо один із документів вищеописаної збірки – лист Сигізмунда-Августа до київського підвоєводи М. Мишки-Варковського. У «Каталозі ...» знаходимо про нього такий запис: «Лист Сигізмунда-Августа до київського підвоєводи М. Мишки-Варковського з наказом повернути маістрату захоплені ним грамоти на магдебурзькі привілеї, звільнити ув'язнених маістратських урядників, зняти обтяження на торгівлю з Російською державою та припинити стягати з міщан «непомерніе а незвикліе податки и повинности» [Каталог 1982, с. 43]. Текст документа публікувався в збірнику П. Муханова [там само, с. 43], мова листа не була окремо описана, хоч лінгвальні особливості збірки привілеїв уже ставали предметом наших студій [Титаренко 2002а; Титаренко 2002б; Титаренко 2010; Титаренко 2015; Титаренко 2019].

На фонетико-графічному рівні публікований текст має такі особливості:

Засвідчено використання латинських літер *z*, *m*, *v* поряд з кириличними: *z великитъ* 19¹, *водле* 19, *не зникліа* 19, *до вязеніа* 19 зв., *сѣти* 20, *за* 20, *z замку* 20 зв., *великитъ* 21, *привилію* 21 зв. тощо.

Уживаються слова, написані з титлом, найчастіше зі скороченням ужито займенник *нашъ*: *нїиоту* 19, *нїиого* 19 зв., *нїиою* 20, *кнзъ* 19.

Не розмежовується використання графем: *ъ* та *ь* (*король* 19, *дѣдичъ* 19, *справъ* 19 зв., *звезеньа* 20 зв., *соль* 20, *даль* 20 зв., *гамованъа* 21 тощо); *и* та *ы* (*рады* 19, *ку нымъ* 19, *оны* 19, *визуолены* 19, *бы(с)ты* 20, *мы* 20 зв., *они* 19 зв., *подданнимъ* 21, *прошлихъ* 20 тощо).

Без фонетичного розмежування вживаються літери *ε* та *e*: *не(з)викліе* 19, *ве(р)но(ст)* 19 зв., *привілею* 19 зв., *киевскоту* 20, *велель* 20 зв. тощо.

Проривний задньоязиковий дзвінкий передано традиційним на той час написанням *кг*: *Жикгимонъ* 19, *кгда* 19 зв., 20 зв., 21.

Рефлексія **ѣ* в пам'ятці представлена графемами *ѣ* (*дѣдичъ* 19, *Киевѣ* 19, *мѣсту* 19, *всѣхъ* 19 зв., *Стрѣтеніа* 19 зв., *ѣтѣсеніа* 20, *вѣдомо(ст)* 21, *рѣчей* 21) та *ε* (*ве(р)ности* 19 зв., *v Ва(р)шавѣ* 20, *полуценою* 20, *мещаномъ* 21).

Рефлексія напружених передається як *ій*: *полскій* 19, *великій* 19, *литовскій* 19, *урожоній* 19, *милій* 19, *данній* 19 зв., *которій* 20 зв. тощо, також *ый*: *данній* 19 зв.

Непослідовно відображено твердість / м'якість приголосних, зокрема переважно твердий [*ц*]: *о громницахъ* 20, 20 зв., *перед громницами* 20, *за границу* 20, 21, *половицою* 21, поряд з *мѣа* 19 зв, *тридцатого* 21 зв. Твердість / м'якість [*ц*] можемо простежити в написанні в різних формах займенника *нашъ*: *нїиоту* 19, *нїиого* 19 зв. (2 рази), 20 зв. (2 рази), 21, 21 зв., *нїиомъ* 20, 21, *нїиоε* 20, 21 (2 рази), 21 зв. (2 рази), *нїиою* 20 супроти *нїиεго* 19 (2 рази), *нїиету* 19, 20 зв.

Приголосний [*р*] переважно переданий як твердий (*врадника* 19 зв., *ѣдару* 20 зв., *сентя(б)ра* 21 зв.), і рідше – як м'який (*дворянину* 20 зв., 21).

Сонорні на початку слова в цьому листі мають лише рефлекс **rot-*: *z розказаніа* 19, *розказали* 20 зв., 21 (2 рази), *за ро(с)казаніемъ* 20 зв., *розказуємъ* 20 зв., *ро(з)казане* 21 зв., хоч в інших привілеях цього документа непоодинокі засвідчено і **rat*: *разореніε* 3, *на работизну* 45 зв., *ра(с)ховали* 129.

У середині слова послідовно вжито повноголосні форми (*не заборонялъ* 21, *королей* 19, *дорогу* 19, *перед* 21 зв. тощо), один випадок виявили з неповноголоссям – старослов'янським *чрезъ* 19 зв. В інших грамотах цього ж документа паралельно написано форми і *через* (11 зв., 35), і *чрез* (5 зв., 12), поряд із питомими формами уживаються запозичені з церковнослов'янської (*время* 9 зв., *града* 6, 43 зв., *во владѣніе* 4 зв.) та польської (*заброняти* 22 зв., *кроль* 56 зв., *кroleвского* 95 зв.) мов.

Не відображено спрощення в словах *наме(ст)никомъ* 21, *вла(ст)ное* 21 зв.

По-різному передається подовження: однією буквою (*z розказаніа* 19, *ро(з)казане* 21 зв., *панованіа* 21 зв., *до вязеніа* 19 зв.), виносною літерою (*над приви(л)а* 19, *z запо(л)а* 20), з графемою *ъ* (*привилъа* 20 зв., *ведлуг ... привилъа* 20 зв.). Подвоєння відображено в словах *данній* 19 зв., *данній* 19 зв.,

¹ Сторінки пам'ятки нумерувалися кілька разів, у публікації орієнтуємося на найдавнішу нумерацію.

повинни 19 зв., у полонізмі *инніе* 20 (двічі) (пол. *inny* від стп. *inu*, дві *n*, напевно, графічна особливість (BES I, с. 549).

Звукосполука *zdj в тексті відтворена як *жч*: *приє(ж)чіе* 20, *приє(ж)чихъ* 21.

Старослов'янський рефлекс *tj відбито в слові *хоцѣшь* 20.

Виявлено слова, у яких відображено асиміляцію за глухістю: *про(т)ков* 19, *с подданныхъ* 20 зв., *с тить* 21, переважно вжито префікс *рос-*: *з розказаня* 19, *розказали* 20 зв., 21 (2 рази), *за ро(с)казаніємъ* 20 зв., *розказуємъ* 20 зв., проте один раз виявили *ро(з)казанє* 21 зв.

Непослідовно позначена рефлексія *ę: як *е* (*не витегалъ* 20 зв.) та *'а* (*не витѣгалъ* 20 зв.).

На морфологічному рівні текст характеризується такими особливостями:

Закінчення *-ови* в давальному відмінку однини іменників чоловічого роду: *рєвизорови* 19, *кашталѧнови* 19 зв., 20 зв.

З давнім закінченням засвідчено іменники в орудному відмінку множини: *с товари* 20, 21, *слови* 19 зв.; у давальному відмінку множини: *мещанотъ* 20 зв., 21.

У прикметників у родовому відмінку однини, поряд із закінченням *-ого* (*окрутного* 19, *замкового* 19, *києвского* 19 зв., *замкового* 21, *подлинного* 21 зв. тощо), *-его* (*стародавнего* 19), ужито церковнослов'янську форму з *-аго* (*давнаго* 19 зв., 20 зв.).

Прикметники, займенники, дієприкметники мають переважно нестягнену форму: *пєвную* 20, *прошлую* 20, *тую* 20, *оную* 20, *достаточную* 20 зв. тощо.

На позначення числівника *сорок* ужито форму *чєтиридєсѧтого* 21 зв., імовірно, під польським впливом.

Інфінітиви переважно мають форму на *-ти*: *вє(р)нути* 19 зв., *пу(с)тити* 19 зв., *мєти* 20, *їздити* 20, *примовати* 20 зв., рідше *-т*: *сѧ дєѧтъ* 21.

Дієслово простого майбутнього часу у 3 ос. одн. засвідчено з кінцевим *-т*: *буде(т)* 20.

Форма теперішнього часу в 1 ос. мн. засвідчена з кінцевим *-ми*: *захо(ви)вати* 20 зв., *де(р)жими* 20 зв., та *-м*: *розказуємъ* 20 зв.

У минулому часі спорадично вживаються перфектні форми: *розказали єсмо* 20 зв., 21, *бы(с)ты ... сlišали* 20 зв., *бисти ... не допустили* 20.

Поодинокі трапляються пасивні дієприкметники: *повинни* 19 зв., *данный* 19 зв., *данный* 19 зв.

У пам'ятці часто вжиті дієприслівники на *-учи* (*-ючи*), *-ачи* (*-ячи*), *-вши* (*-ши*): *уска(р)жаючисѧ* 19, *будучи* 19, *не заховѣваючисѧ* 19, *загамовавши* 19 зв., *мєшкаючи* 20, *уйзревши* 20 зв., *вернувши* 20 зв. та ін.

Лексика пам'ятки насичена запозиченнями з різних мов, передусім з польської: *справци* 19 (пол. *sprawa* (ESB, с. 480)) 'уповноважений, наглядач', *водле* 19 (стп. *wedle* (BS, с. 425)) 'відповідно до', *по(с)луше(н)ству* 19 зв. (пол. *posłuszeństwo* (SP XXVIII, с. 52–63)) 'слухняність', *обє(л)живити* 19 зв. (пол. *obelżywy* (BES II, с. 335)) 'зневажливо, брехливо', *то(р)галъ* 19 зв. (пол. *targać* (Тимченко 2, с. 395)) 'порушувати', *капицѧзни* 19 зв. (стп. *karaszyna* (Булика, с. 139)) 'митний збір за право продажу напоїв, зокрема пива', *ведлу(з)* 19 зв. (стп. *według* (ESB, с. 684)) 'відповідно до', *радци* 19 (пол. *radca* (ESB, с. 509)) 'член міської ради', *ознаймити* 20 зв. (пол. *oznajmiać* (BES II, с. 474)) 'повідомлювати', *жєби* 20 зв. (стп. *żeby* (ЕСУМ II, с. 190)) 'щоб' тощо.

Наявні слова латинського походження, транзитером для яких часто ставала польська мова: *ревизорови* 19 (пол. *rewizor* (Булика, с. 276), фр. *réviseur* від лат. *revisio* (СІС, с. 583)), *во(ї)ть* (стп. *wojt*, свн. *vog(e)t*, лат. *vocātus*, *advocātus* (ЕСУМ I, с. 397)) ‘війт’; *сентя(б)ра* 19 зв. (цсл. *сентябрь*, гр. *σεπτέμβριος*, лат. *september* (Фасмер III, с. 602; ЛРС, с. 920)) ‘вересень’, *привилей* 19 зв. (пол. *przywilej*, лат. *privilegium* (ЕСУМ IV, с. 569)) ‘пільга’, *кашталанови* 20 (пол. *kasztelan*, лат. *castellānus* (ЕСУМ II, с. 412)) ‘комендант замку’ та ін.

Німецький етимон має слово *бурмистръ* 19 (стп. *burmistrz*, *burgmistrz*, свн. *burgermeister* (BES I, с. 97; II с. 192–93)) ‘бургомістр: виборний голова міського самоврядування за Магдебурзьким правом’.

У текстах староукраїнської мови свята часто виступали як граничні строки, в аналізованому листі уживаються назви свят: *перед стретение(мъ) Гѣдни(м)* 19, *на стретения Гѣдня гротници* 19 зв., *на сѣтого Сетіона* 20, *о святомъ Семѣоне* 20 зв.

Отже, проаналізувавши мовні особливості публікованого документа, виявили, що на фонетико-графічному рівні використовувалися варіативні написання графем (*и – ы, е – е, ъ – ъ*), варіативно / непослідовно представлено низку фонетичних процесів (твердість / м’якість приголосних, подовження звуків на письмі, спрощення, асиміляція тощо). Особливістю морфологічного рівня є збереження давніх та поява нових закінчень іменників, уживання нестягнених форм прикметників, займенників, діеприкетників, подекуди вжиті перфектні форми тощо. У листі виявлено значну кількість запозичень польського, латинського походження, кількома церковнослов’янізмами, поява яких зумовлена тогочасною мовною ситуацією (функціонування кількох мов) та діловим стилем (у який за польськомовними зразками проникали запозичення). Варіативність пам’ятки на різних рівнях пояснюється тогочасною писемною традицією, становленням мовної системи та відсутністю унормування.

ЛІТЕРАТУРА

Каталог документів з історії Києва XV – XIX ст. (1982). Г. В. Боряк і Н. М. Яковенко (упорядн.). Київ, 201 с.

Титаренко, В. М. (2002а). Запозичена лексика привілеїв Київського магістрату XVI – XVII ст. [У:] *Волинь-Житомирщина. Історико-філологічний збірник з регіональних питань*. Житомир, вип. 9, с. 157–161.

Титаренко, В. М. (2002б). Привілеї Київського магістрату. [У:] *Волинь-Житомирщина. Історико-філологічний збірник з регіональних питань*. Житомир, вип. 8, с. 20–25.

Титаренко, В. М. (2010). Особливості відмінювання іменників у грамотах Київського міського магістрату XVI – XVII ст. [В:] *Українське мовознавство*. Київ, вип. 40/1, с. 278–280.

Титаренко, В. М. (2015). Особливості перекладу польських грамот XVI–XVII ст. [У:] *Волинь-Житомирщина. Історико-філологічний збірник з регіональних питань*. Житомир, вип. 26, с. 109–115.

Титаренко, В. М. (2019). Фонетические и морфологические варианты в привилегиях Киевского городского магистрата. [У:] *Вариативность в языке и речи* : тез. докл. Междунар. науч. конф., Минск, 4–5 апр. 2019 г. Л. М. Лешёва (отв. ред.) [и др.]. Минск, с. 241–243.

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

- Булика – Булыка, А. М. (1972). *Даўня запазычанні беларускай мовы*. Мінск, 384 с.
- ЕСУМ – *Етимологічний словник української мови*. В 7 тт. О. С. Мельничук (ред.). Київ, 1982–2012.
- ЛРС – Дворецкий, И. Х. (1976). *Латино-русский словарь*. Москва, 1096 с.
- ССІС – *Сучасний словник іношомовних слів* (2006). Уклали: О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк. Київ, 789 с.
- Тимченко – Тимченко, Є. (2003). *Матеріали до словника писемної та книжної української мови XV–XVIII ст.* У 2 кн. В. В. Німчук та Г. І. Лиса (підг. до вид.). Київ; Нью-Йорк.
- Фасмер – Фасмер, М. *Этимологический словарь русского языка*. В 4-х тт. Москва, 1986–1987.
- BES – Bańkowski, A. (2000). *Etymologiczny słownik języka polskiego*. Т. 1–2. Warszawa.
- Brükner – Brükner, A. (1957). *Słownik etymologiczny języka polskiego*. Kraków, 806 s.
- BS – Basaj, M. & Siatkowski, J. (2006). *Bogemizmy w języku polskim. Słownik*. Warszawa, 502 s.
- ESB – Boryś, W. (2005). *Słownik etymologiczny języka polskiego*. Kraków, 863 s.
- Linde – Linde, S. *Słownik języka polskiego*. 6 tomów, reprint. Warszawa, 1994–1995.
- SP – *Słownik polszczyzny XVI wieku*. Т. I–XXXIV. Komitet redakcyjny: S. Bąk, S. Hrabec, W. Kuraszkiewicz, M. R. Mayenowa, S. Rospond i in. Wrocław, Warszawa, Kraków, 1966–2010.

Жикгимонъ Авгѹсть Бжїєю милостїю король полскїй<,> великїй<,>
кнѣз литовскїй<,> рѹскїй<,> прѹскїй<,> мазовецкїй<,> жомонтскїй и
фланскїй<,> и иннихъ панъ и дѣдичъ<,>

ґрожономъ Михайлъ Мишце Ва(р)ковскому справци на тотъ часъ
воеводства кїевского старосте ншѹмъ<,> готьскому ревизорови
депѣта(т)номъ до земли кїевское верномъ намъ миломъ ласку ншѹ
королевскѹю<,> ґрожонїй вернїй намъ милїй<,> писали и прислали до насъ
во(й)тъ бѹрмїстръ радцы<,> и вси мещанѹ мѣста ншѣго кїевского з великїтъ
обѣаженїемъ ґска(р)жаючисѹ намъ о томъ<,> и(ж) дей ве(р)но(ст) твоѹ бѣдѹчи
тамъ на Кїевѣ з росказанѹ ншѣго<,> не заховѣваючисѹ кѹ нымъ водле
стародавнего звичаю над приви(л)ѹ право при волности ихъ с про(т)ковѣ
ншїихъ славное памѹти королей по(л)скїихъ<,> и од насъ томъ мѣсту ншѣмъ
наданихъ<,> великїе а не звиклїѹ грабежи и шкоди имъ делаешъ<,> витегаючи
на нихъ непоме(р)нїе а не(з)виклїе податки и повинности<,> с которїихъ оны
сѹ(т) привїлами визволены и кѹ тому находѹчи<,> албо посилаючи на доми
ихъ власнїе и пожинку вместе имаючи и збываючи и(х) до вѹзѣнѹ ѡкрѹтного
замкового ихъ сажати кажешъ<,> ѹко дей и тихъ недавнихъ часовъ<,> // [19]
часовъ мѣца сѣнтѹ(б)ра че(т)вертого дня ве(р)но(ст) дей твоѹ ґпевнївши ихъ
чрезъ возного кїевского Сѣмена Траску и през врадника своѣго Йѹна
Еленско(го) под до(б)рїмъ словомъ своїмъ абы сѹ оны дѹлѹ нѣкатори(х)
справъ земскї(х) до замку ншѣго кїевского до ве(р)ности твоѣй<,> пришли<,>
они дей чїнѹчи досї(т) по(с)луше(н)ству и повинности своѣй<,> за
упевнїенїе(м) ве(р)ности твоѣй до замкѹ ншѣго кїевского<,> до ве(р)но(с)ти
твоѣй пришли<,> дѹлѹ тихъ справъ земскїихъ<,> ве(р)но(ст) де(й) твоѹ жаднихъ
справъ земскїихъ имъ не показавши<,> непри(с)тойне а оби(л)живе на войта<,>
и бу(р)тїстра<,> радець<,> и всѣхъ мещанъ кїевскїихъ<,> словї пе(р)хлївити
и обѣ(л)живити то(р)галъ<,> и кдї дей ве(р)ности твоѣй оны чере(з) того (ж)

во(з)ного києвско(го) привилей нїшъ о(т) насъ имъ данній на право и во(л)ности свое оказуючи дали<,> и ото верности твоей просили<,> аби ве(р)но(ст) твоа вичитавши его<,> при то(м) привилею ихъ ведлѹгъ давняго звичаю заховаль<:> верно(ст) дей твоа не(т) ведома для которое причины не то(л)ко жеби ихъ при то(мъ) привилею заховати мель<,> але загамовавши в себе то(т) привилей ихъ<,> имъ о(т) насъ данній<,> ихъ самихъ до вѣзена заткового окру(т)ного посажа(л)<,> и до того часу такъ того привилеа имъ ве(р)нѹти<,> ани ихъ самихъ звѣзена пу(с)гити не хочешъ<,> кѹ томѹ те(ж) которѹю сѹму пнѣзей с кашпизни повинни они давати на кашталана києвского два кро(т) v году то е(ст) на Стрѣтеніа Гпѣдна громници<,> двесте копь гроше(й) а на сѣго // [19 зв.] а на сѣго Семіона дрѹгою ра(т)ю две(с)те копь грошей<,> ве(р)но(ст) дей твоа<:> тоє сѹми пнѣзей двѣсотъ на стретеніе Гпѣдне копь грошей за прошлую по(л)рока о громницахъ прошлихъ минѹлѹю<,> о(т) нихъ мети хочешъ<,> и то на нихъ витегаешъ<,> которѹю они двесте копь грошей<,> ѹко о томъ певнѹю справѹ о(т) нихъ маемъ<,> о(т)дали еще кашталанови києвскому ѹроженому Павлѹ Сопецѣ<,> которій то и самъ будучи при насъ v Ва(р)шавѣ визна(л)<,> и(ж) тую двесте копь перед стретеніе(мъ) Гпѣдни(м) о(т) нихъ взялъ<,> кгда(ж) тую по(л)рока перед громницами тамъ на замку нїомъ києвскомъ мешкаючи то заслѹжилъ<:> кѹ томѹ те(ж) которіе дей люди прие(ж)чїе z запо(л)ѹ тамъ до Києва привожа(т) живно(ст)<,> соль<,> и инніе рѣчи ве(р)но(ст) дей твоа в нихъ тѹю со(л)<,> и инніа рѣчи берѹчи полуценою ведлѹ(г) волѹ своей платачи<,> и на комаги направуючи за границу до земли московское по(с)лалъ<,> а в нихъ людей тамошнихъ кѹпецкихъ оную дорогу и поживанье<,> ихъ о(т)нїалъ<,> и на себѣ взялъ<,> и тамъ в теперешнее перетѣре до земли московское с товарти и кѹплями ихъ ѹздити имъ допу(с)кати не хочешъ<,> и а бисти кривдѣ ѹтѣсненіа и шкодѣ незвиклихъ надприви(л)ѹ права и во(л)но(с)ти ихъ болшой те(р)пети не допустили<:> а то зви(р)хности нїшое королевское загамовали<,> а то бѹде(т) ли такъ<:> ѹко они намъ ска(р)гу на ве(р)но(ст) твою покладали<,> того бы(с)ты по ве(р)ности твоей не ради z ласкою нїшою королевскою слишали // [20] слишали<,> примовати бисти не могли<,> о чомъ на то(т) часъ розказали есмо пре(з) ли(ст) нїшъ дворянину нїшему Іїну Бистриковскому<,> которій вжо тамъ за ро(с)казаніемъ нїшимъ поехали достаточную и певную ведомо(ст) и виведавана взявши намъ гѣдарѹ ознамити а ве(р)ности твоей сродзе розказуемъ<,> конечно то мети хотѣчи<,> а бы верно(ст) твоа<,> тихъ мещанъ нїшихъ которихъ если бѹдешъ до вѣзена посажалъ<,> скоро то(т) ли(ст) нїшъ ѹйзревши<,> z замку нїшого z везеньѹа попу(с)кати велель<,> и привилей ихъ имъ в цѣлости вернѹвши ведлѹгъ того привилѣѹа нїшого имъ о(т) насъ данного и водлѹгъ давняго звичаю ихъ заховаль<:> и некоторихъ платовъ и повинностей незвиклихъ надприви(л)ѹ ихъ на нихъ не витегалъ<,> и трѹдности имъ никоторое не чинѣчи во все(м) сѹа напротивко ихъ спокойне и пристойне заховаль<:> кгда(ж) мы сами гѣдарѹ ко(ж)дому с подданныхъ нїшихъ права и во(л)ности ихъ ведлѹгъ привилеевѹ нїшихъ де(р)жими<,> и в цѣле захо(ви)вати<:> та(к)ѹ те(ж)<,> аби верно(ст) твоа тихъ двохъ со(т) копь грошей за прошлѹю по(л)рока албо ратѹ о громницахъ прошлихъ минулѹю<:> которую о(т) стретеніѹа они вжо кашталанови о(т)дали<:> на нихъ не витегалъ<,> и в томъ ить покой даль<,> але тую двесте копь грошей за теперешную ратѹ о свѣтомъ Семѣоне прошлую о(т) нихъ взялъ<,> надто бо(л)ше на нихъ ничого не вимишляючи<:> такъ тежъ<,> жеби верно(ст) твоа всѣтъ мещаномъ // [20 зв.] мещаномъ нїшимъ києвскимъ<,> с това(р)ти и

куплями ихъ ѿкити (ж) колвекъ до земли мо(с)ковское за границу ездити не заборональ<,> и в то(м) имъ гамованъа трѹдности<,> и перекази не чини(л)<,> кгда (ж) часу перетѣра<,> с тимъ неприателе(мъ) нѣши(м) кнѣземъ великимъ московскимъ волно такъ по(д)даннимъ нѣшимъ<,> до земли московское ѿкой людамъ московскимъ до земли нѣшое ездити и товаровъ а(л)бо живности<,> соли<,> и иныхъ рѣчей в прие(ж)чихъ людей тамъ в Києве платачи имъ половицою ведлу(г) воли своеѣ абы верно(ст) твою не о(т)бираль<,> а и тимъ пожи(т)ку и поживанъа не одимива(л)<,> бо мы не дла того ве(р)ности твоѣй на томъ замку нѣшотъ киевско(мъ) мешкати росказали<,> аби подданнимъ нѣшимъ над право и во(л)ности ихъ такое о(б)тгажене сѧ деѧтъ мело<:> а если бы ве(р)ность твоѧ ничо(го) не (д)баючи на то писанъе нѣше тихъ мешчанъ нѣши(х) киевскихъ з везенѧ замкового випу(с)тити и приви(л)ю ихъ имъ вернѹти не хотель<,> тогда ро(с)казали есмо ѹрожоному Йну Бистриков=скомѹ дворянину нѣшоту моцью зве(р)хно(с)ти нѣшое королевское<:> абы тихъ мешчанъ нашихъ взявши з вѧзена замкового випу(с)ти(л) и то(т) привилей ихъ взявши о немъ певную вѣдомо(ст) о(т) ве(р)ности твоѣй взявши имъ ве(р)ну(л)<:> кгда(ж) то все они перед наме(ст)никомъ киевски(м) оповедали<,> // [21] Оповедали и до книгъ замковихъ записати дали<,> на что и випись с книгъ перед нами показовали<,> твоѧ би верно(ст) о томъ ведуючи ни в чо(м) ему ѿко зверхности нѣшое королевское противенъ не биль<,> иначе того чинити дла ласки нѣшое королевское<:> не смеючи<,> Данъ в Ва(р)шавѣ дна тридцѧтого сѣнтѧ(б)ра року Бжого тисѧча па(т)со(т) сѣмдѣсѧтого<,> а панованѧ нѣшо(го) четиридѣсѧтого<,> 8 того подлинного привилию подпись руки таковѣй

Вилентій Де(м)бицкій

На вла(ст)ное ро(з)казанѣ короля его мѣти //

Мѣсто печати к томѹ привилию прити(с)нѣ(н)ной [21 зв.].

*Подано до друку 05.10.2019 року
Прийнято до друку 31.10.2019 року*